

AKÇADAĞ, Koray. (2021), “Georg Simmel Perspektifinde Hayatın Sosyolojisi”, *Kadim Akademi SBD*, C. 5, S. 1, s.87-90. *İnceleme Geliş Tarihi: 22.05.2021 / İnceleme Kabul Tarihi: 22.06.2021*

GEORG SIMMEL PERSPEKTİFİNDE HAYATIN SOSYOLOJİSİ

Koray AKÇADAĞ *

“Modern Kültürde Çatışma”

Georg Simmel, İstanbul, 2003, İletişim Yayınları, 135 p.

David Frisby’in takdimiyle “Modern Kültürde Çatışma” isimli Georg Simmel’in denemelerinden oluşan kitap genel hatlarıyla modernizmin oluşturduğu toplumu bazı formlar üzerinden analizini yapmaktadır. Bu formlar; bikkınlık, ussallık, aşk, para ekonomisi ve moda gibi kavramlardan oluşmaktadır. Simmel bu bağlamda metropolde yetişmiş olmanın verdiği avantajla taşra/kasaba toplumu ile metropol/kent toplumunun analizlerini yapmış ve bizlere aktarmıştır. Simmel, toplumsal hayatı ve modern toplumu formlardan hareketle analizini yapmış olmasına rağmen mikro-sosyoloji düzleminde yer almıştır. Kitap incelemesinde, G. Simmel’in en önemli 3 denemesi olan “Modern Kültürde Çatışma”, “Metropol ve Tinsel Hayat” ve “Moda Felsefesi” adlı eserleri incelenip, değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

Georg Simmel (1858-1918), modern sosyolojinin kurucularından birisi olmasının yanı sıra çalışmaları geniş alanlara yayılır. Genellikle ana akım sosyolojisinin ele aldığı genel sosyoloji konularını değil, gündelik hayatın işleyişi üzerine modern hayatın biçimlerini, toplum analizlerini yapmış ve mikro-sosyoloji alanında yer almıştır. Odak noktası olarak benimsediği alanlar daha çok gündelik hayatın vazgeçilmez parçalarından olan kent, sanat ve kültür, para ve kapitalizm gibi biçimler oluşturmaktadır. Simmel bu çerçevede dâhilinde kitapta modern insan hayatını değerlendirmektedir.

Modernitenin ilk sosyoloğu olarak kabul edilen Simmel, denemelerinde modern kültür ve metropol kavramlarını çok iyi çözümlenmiştir. “*Modern kültürde çatışma*” Simmel

---

* Mardin Artuklu Üniversitesi, SBE, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Mail: korayakcadag@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2638-2687

sosyolojisinin ana eklemeni oluşturmaktadır. David Frisby'nin sunuşunu yaptığı kitapta, Simmel üzerine yapmış olduğu çalışmalarına da yer vermektedir. Bu çalışmalar Simmel'in analizlerini ve kavramlarını anlamada bazı püf noktaları sunmaktadır. Simmel'i anlamak bakımından kitap önemli bir yere sahiptir.

Simmel, modernitenin özünü metropollerde olduğunu iddia etmektedir çünkü ona göre toplumsal mekân, metropollerden ibarettir. Bu bağlamda Simmel, moderniteye dair oluşturmuş olduğu toplum kuramı Baudelaire'in modernite çalışmasına yakındır. Simmel'in toplum kuramı modern hayat deneyimlerine dayanmaktadır. Simmel'in metropolde cevabını aramış olduğu asıl soru kent hayatında modernitenin hangi problemleri olduğudur. Simmel, “kenti fiziksel sınırlarıyla değil, sosyolojik sınırlarıyla tanımlar” (Frisby, 2003, 27). Modernitenin yatağı haline gelen metropol, kalabalıklar içinde ki yalnızlığa, tecrübenin her türlüşünün ve bireyselliğin yaşandığı mekân olarak ifade edilmektedir. Simmel, toplumun mekânı belirlemediğini ancak mekânın toplumu şekillendirdiği düşüncesini vurgulamaktadır. Metropolde üst düzeyde kültürün bir etki olarak nesneleşmesi sonucunda tepki olarak karşımıza öznellik çıkması kaçınılmaz olmaktadır:

“...binalarda, eğitim kurumlarında, tüm mekânlara hâkim olan teknolojinin yarattığı harikalarda, sunduğu nimetlerde, topluluk hayatı oluşumlarında, gözle görülür devlet kurumlarında, dayanılmaz ölçüde billurlaşmış ve gayri şahsileşmiş bir tin söz konusudur - öyle ki kişilik, bunun etkisi altında kendini idame ettiremez” (Simmel, 2003, 100-101).

Simmel, metropol adamı olarak tanımlanabilir. Kendisinin kentte yetişmiş olması olayları tüm çıplaklığıyla görmesini sağlamıştır. Böyle bir avantaja sahip olan Simmel, yazdığı “Metropol ve Tinsel Hayat” denemesinde, metropol hayatının modern insan üzerinde ki etkilerine dikkat çeker. Simmel metropolü, bazı kavramlarla açıklamaya çalışmıştır. Bu kavramların başında hız, bıkkınlık ve ussallık gelmektedir. O genel olarak iki tip insanı karşılaştırmıştır. Metropol ve taşra insanını bu kavramlar bağlamında açıklamaya çalışır. Bu türde bir karşılaştırmanın boyutu iki tarafı birbiriyle kıyaslamaya dayandığından etik olarak ne kadar uygun olduğu tartışma konusudur. İki ayrı insan tipinin de gündelik hayat üretimi birbirinden farklıdır ve bu farklılık iki ayrı hayatı oluşturduğunu ifade etmektedir.

Simmel'e göre “kent, sokaktan her geçişte, iktisadi, mesleki, toplumsal hayatın hızında ve çeşitliliğinde –ruhsal hayatın duysal temelleri bakımından- kasaba ve taşra hayatıyla derin bir karşıtlık oluşturmaktadır” (Simmel, 2003, 86). Ona göre kasaba benzeşmenin, tanınmanın, yüz yüze bakma ve göz hapsinde olmanın mekânı olmaktadır. Lakin modern toplumun içine

nüfuz eden sosyal medya platformları Simmel'in kent ve kasaba tanımlarını yeniden düşünmeye davet etmektedir. Çünkü sosyal medya platformları, insanları birbirlerine benzeşmelerine, tanımlarına ve göz hapsine/gözetimine maruz kalmalarını sağlar. Bu durum kent ile kasaba arasındaki keskin çizgiyi şeffaf hale getirmektedir. Ona göre taşra bireyin, toplumsal baskı ile özgürlüğünü elinden alırken bazı ritüellerin de oluşmasına yol açar. Fakat metropol, beraberinde insana özgürlük sunar. Birey kalabalıklarda rahatlıkla gizlenip kendi özünü yaşayabilecek mekânı bulur. Simmel'in tanımlamalarına karşın günümüz toplumlarında insanın kendi özünü yaşayabileceği bir metropole ihtiyacı olmaz. Sosyal medya platformları insanları kendi evlerinde -taşra ya da metropol farketmeksizin- gizleyip, kendi özünü yaşamasını sağlamaktadır.

Son olarak "Moda Felsefesi" adlı denemesinde Simmel, modern insan hayatının akışına dair gözlem ve analizlerinden hareketle modayı bir form olarak incelemiştir. Ona göre, moda toplumsal farklılıkları ifade eden bir formdur. Simmel'in modayla ilgili değerlendirmeleri, moderniteyi ebediyete indirgeme, "*sub specie aeternitatis*" [öncesizliğin ve sonrasızlığın ışığında] bir toplumsal çözümleme ortaya koyma eğilimine işaret eder (Frisby, 2003, 42). Moda formu, içsel özgürlüğün bütün parçalarını bir arada tutma yolundan birisidir. Simmel'e göre moda sınıf bölünmesinin bir ürünüdür. Ona göre bu formun insanın doğasında olduğu gibi ikili bir işlevi olduğunu söyler. Bir yandan toplumsal çevreyi bir arada tutarken, diğer yandan o toplumu kapalı hale getirir. Moda denilen formun aslında taklitlerden ibaret olduğunu ifade eder Simmel. Fakat bu taklitlerin aslında kişinin kendisini ön plana çıkarmak ve kendisini bir üst gruba dâhil etmek için kullandığı bir strateji olarak yorumlanabilir. Aslında Baudrillard'ın similasyon kavramı üzerinden modayı açıklamak ne kadar doğru olur tartışılır fakat birey moda formuyla üst tabakayı simüle etmektedir. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda giyinip kuşanırken moda formu insanlara bir kalıp içerisine sokmaktadır.

Simmel (2003), "kimi zaman öyle çirkin şeyler 'modern' olur ki, sanki moda, kudretini gösterme arzusuyla, sırf moda oldukları için en berbat şeyleri sırtımıza geçirmemizi istiyordur" şeklinde ifade etse de bu durum gerçeği yansıtmaz. Aksine her kılık ve kıyafetin zamanına göre moda olabileceğinin bir kanıtıdır. Her kıyafet (eski, yırtık, yamalı gibi) ulaşılabilirlik düzeyine göre moda olmaktadır. Çirkin moda anlayışı elbette ki mevcuttur bu inkar edilemez bir gerçekliktir fakat modayı trend yapan şey aslında kıyafetten öte onu sunan modellerde gizlidir. Moda, Simmel'in tabiriyle üst gruba benzeme, alt grubun, üst grubu taklidi ile meydana çıkmasıdır.

Gucci markasının yeni yüzleri moda anlayışına köklü bir bakış getirmiştir. Simmel'in, çirkinin moda anlayışı dışında olarak ifade ettiği şey, Gucci giyim markası tarafından çürütülmüştür. Güzellik ve çirkinlik kavramlarına yeni bir bakış kazandırmış ve yeni stratejilerin önünü açmıştır. Aslında, modanın kudreti konusunda Simmel haklıdır. Çirkin elbisenin moda olabildiği bir kentte, insanlar tarafından çirkin olarak nitelendirilen mankenlerin dahi moda olduğu bir döneme evrilme kaçınılmazdır. Güzellik ve çirkinlik ifadeleri elbette ki yanlış tabirlerdir ve göreceli kavramlardır. Alt tabaka zümrelerin, üst tabakadakilere ulaşmasının en temel yolu paradır. Para ekonomisinin kentin merkezi haline gelmesinden dolayı moda ve sınıflar arasındaki farklılıkları muğlaklaştıran bir durum ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, David Frisby'in sunuşuyla "*Modern Kültürde Çatışma'da*" modern sosyoloji bağlamında modern toplumsal ilişkileri ele almaktadır. Katılımcı gözlem ile tecrübe ettiği bir hayatın doğasını ve tüm açıklığını çarpıcı bir şekilde ifade etmiştir. Simmel gerek taşra gerekse metropol insanının yanı sıra 18. ve 19. yüzyıl modern toplumunu gözler önüne sermektedir. Modern hayatın ve kentin, insanı yerinden edemeyeceğini ve bir süre daha sabit bir şekilde tuttuğu gözlemlenebilir. Simmel, modern hayata ev sahipliği yapan metropollerin karşısına taşrayı koyarak karşılaştırmakta ve bu iki mekânın avantajlarını ve dezavantajlarını formlar üzerinden ifade etmektedir. Pandeminin, zor günlere neden olduğu günümüzde metropoller ile taşraların karşılaştırmasının yeni boyutları ortaya çıkmaktadır. Modernite, yarattığı kent avantajlarının dezavantajlarını günümüzde çok etkili bir şekilde görmekteyiz. Bu durumda, insan modernizmle birlikte oluşturulan formları yeniden sorgulayıp üzerine düşünmelidir. Simmel, modernitenin yarattığı formları analiz edip tahlillerini yapmış olmasına rağmen bir öneride bulunmamaktadır.

Kaynakça

Frisby D. (2003). "*Sunuş: Modern Kültürde Çatışma*". İstanbul: İletişim Yayınları.

Simmel G. (2003). "*Modern Kültürde Çatışma*". ss.(55-134). İstanbul: İletişim Yayınları.